

Extrakt z Ginkgo biloba v léčbě tinnitu

MUDr. Jiřina Kosová
Psychiatrické centrum,
Praha

MUDr. Pavel Kostiuk, CSc.,
Edukafarm, Praha

Extrakt z listů Ginkgo biloba (jinanu dvouláčného) představuje jeden z neznámějších prostředků dlouhodobě využívaných v tradiční medicíně. Standardizovaný extrakt z listů jinanu patří ve světě k nejčastěji vyhledávaným fytofarmakům. Jednou z oblastí, pro kterou se používá, je tinnitus - zdravotní problém, který postihuje více než desetinu populace. V současnosti jsou k dispozici výsledky klinických studií, které hodnotí účinnost standardizovaného extraktu z listů jinanu, označovaného jako EGb 761.

Literatura na vyžádání u autorů

Tinnitus

Tinnitem označujeme šelest v uších, který může v různých intervalech zesilovat či zeslabovat. U pacientů se subjektivním tinnitem se onemocnění manifestuje jako zvukový vjem, jehož podkladem není externí akustická stimulace. U objektivního tinnitu se obtíže projevují v souvislosti s externí zvukovou stimulací. Tinnitus postihuje 10 až 15 % dospělých, zvyšující se výskyt tinnitu se dává do souvislosti s narůstajícími vlivy stresu a hluku. Přibližně u čtvrtiny postižených se potíže postupně zhoršují, často jsou doprovázeny dalšími obtížemi, jako je deprese, nespavost a poruchy koncentrace; tyto obtíže mohou tinnitus dále prohlubovat a vést k jeho chronifikaci.

Tinnitus může mít řadu příčin. Jde o patofyziologický proces, pro který je charakteristické abnormální zpracování signálů generovaných v nervovém systému sluchového orgánu, počínající na senzorní úrovni kochleárních vlasových buněk až po struktury mozku, zpracovávající sluchové signály. Tinnitus se podle místa vzniku dělí na periferní a centrální. K jeho vzniku může vést řada environmentálních, infekčních, genetických i iatrogenních příčin. Může to být např. akustické trauma, chronická expozice hlučnému prostředí, z chorob např. otoskleróza, otitis media, roztroušená skleróza mozkomíšní, z léků např. kličková diuretika a aminoglykosidová antibiotika. U přibližně 10-20 % pacientů se nepodaří příčinu zjistit, a v takových případech se tinnitus označuje jako idiopatický.

Standardizovaný extrakt EGb 761

Protože etiologie tinnitu je obvykle komplexní, neexistuje v současnosti specifická kauzální terapie. Mezi doporučenými farmakoterapeutickými možnostmi pro léčbu tinnitu má vedle např. vasodilatačních látek, kortikosteroidů, spasmolytik a benzodiazepinů významné místo extrakt z listů stromu Ginkgo biloba. Stan-

dardizovaná forma tohoto extraktu označovaná jako EGb 761 představuje suchý výtažek z listů Ginkgo biloba, standardizovaný na obsah 22-27 % ginkgoflavonoidů a 5-7 % terpenových laktonů (2,8-3,4 % ginkgolidů A, B, C a 2,6-3,2 % bilobalidů). Pokud jde o mechanismus účinku, je prokázáno, že extrakt zlepšuje mikroperfúzi prostřednictvím podpory deformability erytrocytů a snížením viskozity krve, zlepšuje nervový přenos signálu a má neuroprotektivní účinek. EGb 761 zvyšuje krevní průtok kochleou, chrání mitochondrie před oxidativním stresem a zlepšuje buněčný energetický metabolismus, a tak kompenzuje zvýšené nároky poškozených kochleárních buněk na energii či jejich sníženou perfúzi. Na animálních modelech bylo zjištěno, že EGb 761 snižuje intenzitu tinnitu a jeho preventivní podávání zvířatům se ztrátou vlasových buněk zabraňuje alteraci endokochleárních potenciálů a patologické reakci sluchové oblasti mozkového kmene.

Randomizované kontrolované klinické studie

Z řady klinických studií účinnosti extraktu z Ginkgo biloba byly pro účely našeho přehledu vybrány tři randomizované placebem kontrolované studie, v kterých byl hodnocen vliv extraktu EGb 761 primárně na pacienty, u kterých představoval tinnitus jejich hlavní zdravotní problém. Dalších pět studií bylo zaměřeno na pacienty s demencí nebo věkově podmíněným kognitivním úbytkem, u kterých tinnitus představoval jeden z řady zdravotních problémů.

V první studii byl EGb 761 podáván v první etapě 57 pacientům 10 dní v dávce 200 mg denně, v druhé etapě po dobu 12 týdnů 30 pacientům v dávce 160 mg denně a 27 pacientů dostávalo placebo. Výsledky ukázaly, že v průběhu kontrolované etapy došlo u pacientů léčených extraktem k významnému snížení hlasitosti tinnitu, a zároveň ke zlepšení sluchu. V další studii byl 49 pacientům s tinnitem podáván po dobu 12 týdnů extrakt EGb 761 v dávce

120 mg denně. Podávání EGb 761 vedlo k významnému snížení hlasitosti tinnitu v závažněji postiženém uchu. Do další studie bylo zařazeno 55 pacientů s tinnitem, kteří dostávali po dobu 3 měsíců EGb 761 v dávce 160 mg denně, 45 pacientům bylo podáváno placebo. Výsledky ukázaly, že ve skupině EGb 761 došlo k významně většímu a rychlejšímu zmírnění potíží. Obdobné výsledky přinesly studie s pacienty s demencí či věkově podmíněným kognitivním úbytkem, u kterých představoval tinnitus jeden z jejich zdravotních problémů. Např. ve studii s 202 pacienty aktivně léčenými po 24 týdnů EGb 761 a 202 pacienty ve skupině placeba vedlo podávání extraktu k významnému snížení intenzity tinnitu. Obdobné výsledky přinesly i další kontrolované studie podávání extraktu EGb 761, do nichž byli zařazeni pacienti podobného typu:

Potvrzená účinnost standardizovaného extraktu

Všechny uvedené studie, ve kterých byl používán extrakt EGb 761, potvrdily účinnost tohoto standardizovaného extraktu. Naproti tomu použití jiných, nestandardizovaných extraktů v některých dalších studiích nevykázalo signifikantní účinnost, dávkování často nebylo adekvátní, navíc některé studie byly nevhodně uspořádány. Zahnutí těchto studií s metodickými nedostatky a nestandardizovanými extrakty ovlivnilo i výsledek Smithova review a metaanalýzy v databázi Cochrane, v které byl označen extrakt z ginkgo biloba za nedostatečně účinný v léčbě tinnitu. Naproti tomu v metaanalýze Holsteina, do které autor zahrnul pouze studie se standardizovaným extraktem EGb 761, se účinnost tohoto extraktu v léčbě tinnitu potvrdila.

Lze tedy uzavřít na základě adekvátně uspořádaných klinických kontrolovaných studií, že standardizovaný extrakt EGb 761 je účinnou možností pro terapii tinnitu. Nepůsobí však u všech pacientů stejně intenzivně, což je dáno multifaktoriální etiologií této choroby.